

Sunniy intellektli pedagogik tizimlarning xususiyati hamda ta'limdagi imkoniyati.

Karimova Mardona Iskandar qizi

Texnologik mashinalar va axborot texnologiyalari kafedrası

Osiyo Xalqaro Universiteti

Annotatsiya. Sun'iy intellekt ta'lim tizimining rivojlanishida muhim omilga aylandi. U o'qitish jarayonini individuallashtirish, baholashni avtomatlashtirish va ma'muriy jarayonlarni yengillashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga yordam bermoqda. Maqolada sun'iy intellektning asosiy qo'llanish yo'nalishlari - intellektual o'qituvchilar hamda AI asosidagi baholash metodlari tahlil qilinadi. Shu bilan birgalikda, AI texnologiyalarini ta'limga joriy etishda yuzaga keladigan muammolar, ma'lumotlar xavfsizligi, algoritmik xatolar va inson-mashina hamkorligi kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotlar sun'iy intellekt ta'lim jarayonini takomillashtirib, talaba-o'qituvchi munosabatlarini kuchaytirishi va inklyuziv ta'lim imkoniyatlarini kengaytirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellect, ta'limda AI, individuallashtirilgan o'qitish, intellektual o'qituvchi tizimlari, avtomatlashtirilgan baholash, o'quv jarayonini tahrirlash, ma'lumotlar xavfsizligi, algoritmik xatoliklar, insonAI hamkorligi, inklyuziv ta'lim, axloqiy AI, raqamli transformatsiya, ta'lim avtomatlashtirish.

Kirish.

XXI asrda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim sohasida ham tubdan o'zgarishlarga zamin yaratmoqda. An'anaviy o'qitish jarayonining cheklovlari — bir xil sur'atda dars o'tish, individual yondashuvning etishmasligi, o'qituvchi resurslarining chegaralanganligi — zamonaviy pedagogikaning dolzarb muammolari sifatida qolavermoqda. Aynan shu muammolarga yechim sifatida sunniy intellekt (SI) asosida qurilgan pedagogik tizimlar — xalqaro adabiyotda *Intelligent Tutoring Systems* (ITS) nomi bilan tanilgan tizimlar — ilmiy va amaliy jihatdan katta e'tibor qozonmoqda. Sunniy intellektli pedagogik tizimlar o'quvchining bilim darajasini real vaqtda tahlil qilib, unga shaxsiy yo'naltirilgan ta'lim mazmunini taqdim etadi. Sun'iy intellekt (yoki AI – Artificial Intelligence)

bu na sayt, na faqat bir dastur — bu kengroq tushuncha. Sun'iy intellekt deganda, kompyuter tizimlari yoki dasturlarining inson aqliga o'xshash tarzda o'ylashi, o'rganishi, muammolarni hal qilishi yoki qaror qabul qilishi nazarda tutiladi. Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishning yana bir afzalligi - bu uning katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilishidir. Bundan tashqari, intellektual tizim talabalarga maqbul bo'lgan qaysi o'qitish usullari eng samarali ekanligini va qaysi mavzularni o'zlashtirish ularga qiyinchiliklar tug'dirishini aniqlay oladi. Hozirgi kunda ta'lim pedagogik amaliyotida keng qo'llanilib kelinayotgan sun'iy intellekt tizimlarini ko'rib chiqamiz. SMODIN - ushbu intellektual tizimdan foydalangan holda istalgan mavzuda maqolalar, hikoyalar, esseylar yaratish mumkin. Ular har qanday antiplagiat platformalar xizmati tomonidan tekshirilganda o'zining takrorlanmas ma'lumotlarini saqlab qoladi, ishonchli, yuqori sifatli ma'lumotlarga asoslanib ish ko'radi.

Sun'iy intellektning yana bir afzaliklaridan biri dars mavzusiga oid bo'lgan ma'lumotlarni rasm va AI yordamida jonlantirish orqali talabarga qiziqarliroq va tushunarli qilish dars jarayoni sifatli bo'lishiga yordam beradi.

1. Muvofiqlashtirilgan ta'lim: Sun'iy intellekt, har bir o'quvchi yoki talaba uchun maxsus ta'lim dasturlarini yaratish va muvofiqlashtirishda yordam beradi. Ushbu shaxsiy yondashuv har bir talabaning shaxsiy ehtiyojlariga mos materiallar va mashqlarni olishini ta'minlaydi, bu esa yanada samarali o'quv natijalarini targ'ib qiladi.

2. Shaxsiy o'rganish yo'nalishi: Sun'iy intellekt, har bir o'quvchining yuqori samarali va shaxsiy o'rganish yo'nalishlarini aniqlashda yordam beradi. Bu, o'quvchilarning qiziqtirgan sohalar va maqsadlarga moslashtirilgan ta'limni taqdim etishga yordam beradi. Ushbu dinamik moslashuv talabalarni zerikish yoki umidsizlikni oldini olish uchun kerakli darajada jalb qilish va qiyinchiliklarga yordam beradi.

3. Monitoring va avtomatlashtirilgan baholash: Sun'iy intellekt, o'quvchilarning o'rganish jarayonida ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va baholash imkonini

beradi. Bu, o'quvchilarning rivojlanishini kuzatib borishga yordam beradi va o'qituvchilarga o'quvchilarining ma'lumotlarini va qobiliyatlarini kuzatishda yordam beradi.

4. Avtomatlashtirilgan O'qitish: Sun'iy intellekt, avtomatlashtirilgan ta'lim dasturlarini yaratish va bajarish imkonini beradi. Bu, o'qituvchilarning va o'quvchilarining vaqtni va resurslarni tejashlarini kamaytiradi va o'rganishning samarali jarayonlarini ta'minlashda yordam beradi.

5. Konsultatsiyalar va yordam: Sun'iy intellekt, o'quvchilarga va o'qituvchilarga maslahat berish uchun foydalanishga mo'ljallangan. Bu, shaxsiy yordamni taqdim etish orqali o'rganish jarayonini ko'rib chiqish va takomillashtirishga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib ta'kidlash joizki, mamlakatimizning oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishga ehtiyoj mavjud. Ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish an'analari zamonaviy texnologik modernizatsiyaning jahon tajribasiga mos keladi va ta'lim xizmatlari sifatini hamda ta'lim jarayonlarini boshqarish jarayonlarini takomillashtirish imkonini beradi. Pedagogik faoliyatda sun'iy intellektning roli jadal rivojlanib bormoqda, bu esa o'qitish va o'qitish amaliyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt texnologiyalari o'quv tajribalarini shaxsiylashtirish va ta'lim natijalarini yaxshilash uchun ulkan imkoniyatlarni taklif qilsa-da, axloqiy, ijtimoiy va pedagogik ta'sirlarni diqqat bilan ko'rib chiqish kerak. O'qituvchilar va siyosatchilar Sun'iy intellektning ta'limdagi mas'uliyatli integratsiyasini birinchi o'ringa qo'yishlari, shaffoflik, hisobdorlik va tenglikni ta'minlashlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "UNIVERSAL" xalqaro ilmiy jurnali maxsus soni: "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim, fan, innovatsiya va ilmiy tadqiqotlarning salmoqli natijalari: muammo va yechimlar", 2024-yil 17-aprel. – A.: Andijon, 2024.

2. Biggest Limitations of Artificial Intelligence Technology | HackerNoon. (n.d.). Retrieved March 7, 2023, from <https://hackernoon.com/the-missing-pieces-6-limitations-of-ai-s85r3upr>

3. Бессмертный И.А. “Искусственный интеллект” Учебное пособие. СанктПетербург 2010. 288 с

1. Xudoyberganov, Q. (2020). Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti. 2. Tursunov, B. B., & Eshmatova, M. M. (2021). Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni. // Ta'lim va taraqqiyot tahlillari jurnali.

